

5. Гайдуцький А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки / А.П. Гайдуцький // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 3. – С. 119-128.
6. Деньга С.М. Бухгалтерська модель підприємства: генетичний аспект / С.М. Деньга // Економічний і соціальний розвиток України в 21 столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації [2-га міжнародна науково-практична конференція молодих вчених]: збірник тез доповідей. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – С. 355-357.
7. Дібніс Г. Методика оцінювання інвестиційної привабливості підприємств / Г. Дібніс // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 7 (85). – С. – 228-240.
8. Ковальова Н.Л. Проблеми підвищення інвестиційної привабливості підприємств / Н.Л. Ковальова // Економіка і маркетинг в XXI веке. – 2008. – № 4. – С.55-57.
9. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій від 23.02.98 № 22. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
10. Пилипенко О.І. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства: огляд методик / О.І. Пилипенко // Міжнародний збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 1(13). – С. 324-330.
11. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / В.О. Подольська, О.В. Ярш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
12. Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26.01.01 № 49/121. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.
13. Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1996 р. № 1403. – Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1403-96-%EF>].
14. Про утворення агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 17 червня 1996 р. № 435. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435%2F96>.
15. Свицкая Г.В. Показатели экономической эффективности предприятий: обоснование и методика расчета / Свицкая Г.В. [відп. ред. В.Г. Лінник] // Фінанси, облік і аудит: [збірник наук. праць.; спец. вип.]. – К.: КНЕУ, 2006. – № 1. – С. 43-50.
16. Управление инвестициями / [под ред. В. В. Шеремет, В. М.Павлюченко, В. Д. Шапиро и др.]. – М.: Высшая школа, 1998. – 416 с.
17. Феєр О. Аналіз методологічного інструментарію оцінки інвестиційної привабливості об'єкта інвестування. / О. Феєр // Економічний аналіз. – 2009. – Вип. 4. – С. 151-154.
18. Хобта В.М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах: монографія / Хобта В.М., Мешков А.В., Попова О.Ю; НАН України, Ін-т економіки промисловості, ДНТУ. – Донецьк, 2005. – 343 с.

УДК 330.366

Маслюк О.В.,
аспірант*

Сумський національний аграрний університет

МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Постановка проблеми. Сучасні умови діяльності вітчизняних підприємств характеризуються наявністю потенційних загроз та втратою конкурентних переваг. Підтвердженням цьому є результати Звіту конкурентоспроможності 2011-2012 років, підготовленого Всесвітнім економічним форумом [1]. Для українських підприємств в сфері критичного відставання мають місце такі показники, як «удосконалення бізнесу», «ефективність товарного ринку», «технологічна готовність», «інновації» та ін. І хоча потенційні ринки збуту для українських товарів характеризуються здатністю інтегруватися в міжнародний поділ праці на засадах конкурентного змагання, стратегія підприємств потребує перегляду з метою підсилення конкурентних позицій вітчизняних бізнес структур.

* Науковий керівник: Гордієнко М.І. – к.е.н., доцент, завідувач кафедри

Макроекономічні очікування розвитку національної економіки також визначають актуальність формування та забезпечення конкурентних переваг українських підприємств на ринках збуту. Згідно прогнозів Національного банку України, передбачається зростання витрат на виробництво [2]. Насамперед, це пов'язано з подорожчанням енергоносіїв та сировини і матеріалів, підвищенням впливу обмінного курсу гривні, податкового тиску, недостатнього попиту, недостатності обігових коштів, конкуренції з вітчизняними та іноземними виробниками.

В цих умовах уваги потребує збільшення економічної стійкості підприємств як основного фактора їх конкурентних позицій на ринку. Дослідження свідчать, що намітилась негативна тенденція в оцінці респондентів фінансово-економічного стану своїх підприємств в останні роки. Більшість респондентів вважають, що їхні підприємства не мають здатності до ефективного розвитку, збереження економічної рівноваги, до гарантування інвестиційної привабливості в перспективі в границях можливого ризику. А це, в свою чергу, визначає рівень конкурентної позиції підприємства на ринку [2].

В цих умовах постає питання можливості та необхідності забезпечення достатнього рівня економічної стійкості вітчизняних підприємств з метою утримання та формування їх конкурентних переваг.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Проблеми економічної стійкості підприємств досліджували в наукових працях такі вчені, як: О. Ареф'єва [3], О. Василенко [4], Д. Городянська [5], С. Матейко [6] та багато інших.

На наш погляд, попри значний науковий доробок у сфері економічної стійкості підприємства, необхідно постійно здійснювати переформатування конкурентоспроможної позиції підприємства щодо забезпечення його ефективного розвитку. Обмеженість науково обґрунтованих напрацювань в цій сфері є причиною незважених дій щодо регулювання перспективним розвитком підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є визначення місця економічної стійкості підприємства в забезпеченні його конкурентоспроможності, обґрунтування важливості стійкості як передумова забезпечення його конкурентних переваг.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах розвитку національної економіки та її складових елементів зростає необхідність підвищення рівня їх економічного розвитку, на досягнення якого суттєвий вплив чинить ступінь конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Підприємство є головним складовим елементом національної економічної системи. Успішний розвиток підприємства обумовлює досягнення основних цілей всіх пов'язаних з ним зацікавлених груп, а саме: споживачів, персоналу, інвесторів, постачальників, державних органів та ін.

В умовах конкуренції ефективність функціонування підприємства буде визначатись максимізацією його економічної стійкості. Тому саме економічна стійкість підприємства стає визначальним індикатором його конкурентоспроможності, надає йому можливість функціонувати на основі підтримки виробничого потенціалу та досягати економічної рівноваги й ритмічності виробництва.

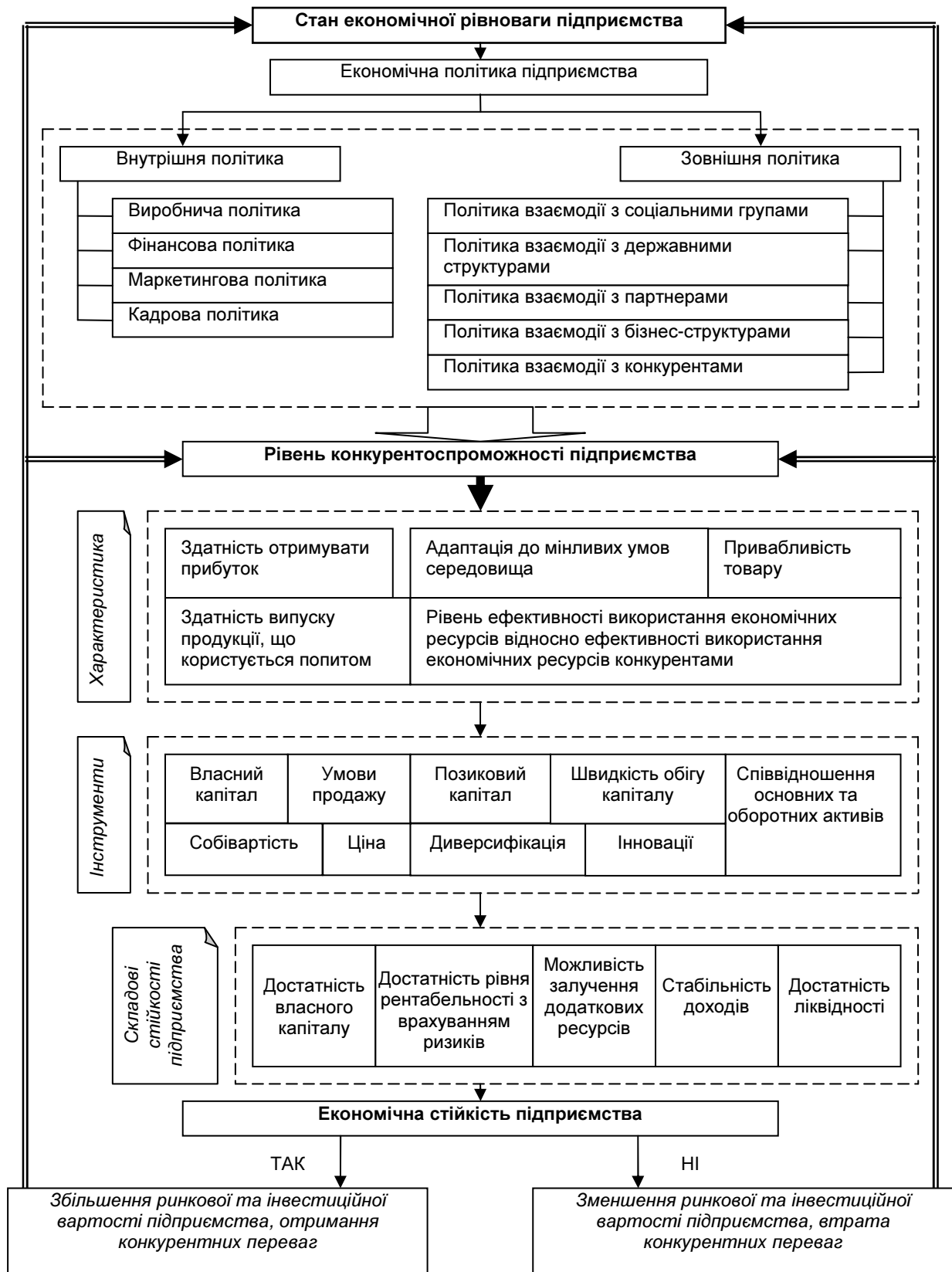
Основою економічного розвитку підприємства є система базових елементів, що обумовлені інтересами визначених категорій груп та формують особливості поведінки підприємницької структури. Така позиція дослідження діяльності суб'єкта господарювання дозволяє окреслити визначальну роль економічної політики підприємства, що охоплює значну кількість сегментів регулювання, і складовими якої виступають політики взаємовідносин підприємства з різними економічними агентами зовнішнього та внутрішнього середовища. А це, в свою чергу, позиціонує підприємство на ринку з точки зору його конкурентоспроможності.

Проблема забезпечення конкурентоспроможності підприємства набуває особливої гостроти, оскільки саме рівень конкурентоспроможності визначає можливість адаптації підприємницької структури до мінливих ринкових умов й до переваг перед іншими компаніями визначеної галузі. Саме завдяки індикатору конкурентоспроможності можна оцінити ефективність діяльності суб'єкта господарювання та визначити його економічну стійкість.

Таким чином можна стверджувати, що конкурентоспроможність підприємства є похідною від рівня його економічної стійкості (див. рис. 1). А стійкість або, як визначено в наукових працях [7] економічна рівновага підприємства визначається напрямками економічної політики, що реалізовує окрема бізнес-структура в процесі своєї господарської діяльності, виходячи зі стратегічних цілей та концепції свого розвитку.

Базовими положеннями економічної політики є: принципи діяльності та поведінки підприємницької структури; пріоритети та цільові установки, пов'язані з діяльністю підприємства; механізм взаємодії з іншими економічними агентами [8].

Як видно з рисунку 1, підприємство, застосовуючи інструменти внутрішньої та зовнішньої політики, прямо впливає на рівень своєї конкурентоспроможності, що визначається наступними характеристиками, а саме: здатність отримувати прибуток; адаптація до мінливих умов середовища; привабливість товару; здатність випуску продукції, що користується попитом; рівень ефективності використання економічних ресурсів відносно ефективності використання економічних ресурсів конкурентами.

Рис. 1. Місце економічної стійкості підприємства в забезпеченні його конкурентоспроможності
 Джерело: складено автором

Рівень конкурентоспроможності підприємства повинен визначатись управлінськими діями зі сторони керівних органів, що спрямовані на забезпечення саме цих показників. Це потребує комплексної реалізації всіх видів політик підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях.

На внутрішньому рівні виокремлюються [8]:

1) виробнича політика, пов'язана з регулюванням техніко-технологічних напрямів виробничого процесу на підприємстві. Ця політика окреслює вектор розвитку підприємства в сфері підвищення якості товарів, ресурсозбереження за рахунок впровадження інноваційних технологій;

2) фінансова політика як складова економічної політика підприємства повинна бути спрямована на створення ефективних фінансових потоків, що мали б позитивний вплив на фінансові результати господарської діяльності, а також які б визначали розрахункові відносини, обсяги інвестування, умови випуску цінних паперів;

3) маркетингова політика визначає механізм дослідження ринку, на якому діє підприємство, і подальший напрям формування асортименту продукції, визначення цін на неї для відповідного кола споживачів;

4) кадрова політика пов'язана з системою усвідомлених та обґрунтованих правил і норм, що приводять людські ресурси в згуртований й відповідальний високопродуктивний колектив у відповідності пріоритетами розвитку підприємства.

Разом зі складовими зовнішньої політики (взаємодії з різними економічними агентами) внутрішня політика підприємства формує відповідний рівень його конкурентоспроможності на ринку. А це, в свою чергу, надає підприємству властивості товару – ринкову вартість.

Підприємство для того, щоб підтримати на максимальному рівні свою ринкову та інвестиційну вартість використовую низку інструментів, серед яких присутні: рівень власного капіталу, собівартість та ціна реалізованої продукції, умови продажу, залучення капіталу з зовнішніх джерел, диверсифікацію виробництва, інноваційні технології, наявні основні фонди.

Детальний аналіз факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності приводить до висновку, що під конкурентоспроможністю підприємства слід розуміти його місце та роль на ринку, здатність забезпечити високий рівень прибутку за рахунок максимальної реалізації свого економічного потенціалу (виробничого, інноваційного, фінансового, ресурсного та ін.)

Все це обумовлює прямий взаємозв'язок категорії «конкурентоспроможність» з категорією «економічна стійкість підприємства». Підтвердженням цьому є низка методик оцінки конкурентоспроможності підприємства, запропонованих науковцями-економістами, які ґрунтуються на такому індикаторі, як «фінансовий стан або економічна стійкість підприємства» [2; 9].

Таким чином, хороший фінансовий стан підприємства буде визначати клімат для залучення додаткових фінансових ресурсів, що, в свою чергу, буде сприяти збільшенню рівня конкурентоспроможності організації. Покращення ж фінансового стану підприємства можливе тільки за рахунок власних коштів, що робить процес розподілу прибутку головним при формуванні економічної стійкості підприємства.

Висновки з даного дослідження. Логічний ланцюг збільшення конкурентоспроможності підприємства матиме вигляд економічна стійкість організації – конкурентоспроможність організації – прибуток організації. Отже, економічна стійкість підприємства є тим базисом, що забезпечує передумови ефективного функціонування бізнес структури та її економічну рівновагу, формує її конкурентні переваги на ринку. Тому актуальності набуває проблема виявлення напрямків підвищення економічної рівноваги підприємства, формування основних економічних індикаторів його стійкості та на основі цього розробки методичного інструментарію оцінки його конкурентоспроможності.

Література

1. The Global Competitiveness Report 2011-2012 [Електронний ресурс] // Всесвітній економічний форум. – Режим доступу: [http://www.weforum.org/reports?filter\[type\]=Competitiveness](http://www.weforum.org/reports?filter[type]=Competitiveness)
2. Ділові очікування підприємств України (аналітичний звіт за результатами опитування підприємств, проведеного в IV кварталі 2012 року працівниками територіальних управлінь Національного банку України) [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=1002414
3. Ареф'єва О.В. Методичний підхід до оцінки та механізм моніторингу економічної стійкості підприємства / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 6(61). – С. 57-61.
4. Василенко В.А. Менеджмент устойчивого развития предприятий: [монография] / В.А. Василенко. – К. : Центр учебной литературы, 2005. – 648 с.
5. Городинська Д.М. Концептуальний підхід до управління економічною стійкістю підприємств з огляду формуючих її чинників / Д.М. Городинська // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Проблеми стійкого соціально-економічного розвитку України: 36. наукових праць. – Харків: ХНУ. – 2006. – Вип. № 730. – С. 75-78.
6. Матейко С.В. Модель контролінгу фінансово-економічного стану підприємства / С.В. Матейко // Держава та регіони. – 2004. – № 2. – С. 130-132.

7. Бодров О.Г. Экономическая свобода и устойчивость предприятия / О.Г. Бодров, В.А. Мальгин, В.Т. Тимирясов. – Казань: Изд-во «Таглитат», 2000. – 208 с.

8. Нотченко В.В. Содержание и составляющие экономической политики предприятия [Электронный ресурс] / В.В. Нотченко // Социально-экономические проблемы развития России и процессы глобализации: потенциал возможного. – СПб.: Институт бизнеса и права, 2007. – Режим доступа: <http://www.ibl.ru/konf/061207/12.html>

9. Блузько И.Р. Экономические проблемы и инновационная деятельность предприятий / И.Р. Блузько // Вісник Східноукраїнського державного університету. – Луганськ. – 2000. – № 4 (26). – С. 41-44.

УДК 658.14.012.22

Осадчук Ю.М.
аспірант*

Хмельницький кооперативний
торговельно - економічний інститут

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Сучасна ринкова економіка складається з великої кількості підприємств як сфери матеріального виробництва, так і сфери послуг, а також бюджетних установ, приватних і сімейних фірм, бірж, банків, страхових компаній, інвестиційних компаній та фондів тощо. Об'єднує усі ці підприємства те, що вони формують і використовують фінансові ресурси. До того ж, кожне підприємство націлене на найефективніше використання фінансових ресурсів, що забезпечує оптимальний вибір фінансової політики. Оцінити ефективність господарювання конкретного підприємства можна, використовуючи зіставлення певних фінансових показників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фінансового менеджменту присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема І.Т.Балабанова, І.А.Бланка, Є. Бріггема, В.М. Власова, М. Герчикової, О.Є. Гудзь, М.Я. Дем'яненко, Л.А. Дробозіної, О.Д. Заруби, О.М. Карасик, В.В. Ковальова, Г.Г. Кірейцева, М.Й. Маліка, Є.Ф. Стоянової, В.М. Родіонової, Л.Н. Павлової, А.М. Поддєрьогіна, Г.Б. Поляка, Н.Ф. Самсонова, Є.А. Уткіна, А.Д. Шеремета, Ван Хорна Дж. К., Сигела Джоела Г. та інших. Однак, як засвідчує огляд літературних джерел, існує ціла низка ще нерозв'язаних проблем з теорії та практики фінансового менеджменту в діяльності підприємств, які ще недостатньо вивчені і вимагають більш поглиблених досліджень.

Постановка завдання. Метою написання даної статті є обґрунтування теоретичних та практичних рекомендацій стосовно удосконалення системи фінансового менеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження. На нашу думку, роль фінансового менеджменту в діяльності підприємств полягає в наукових принципах, засобах та формах організації грошових відносин підприємства, спрямованих на управління його фінансово-господарською діяльністю, в яку входять:

- розроблення і реалізація фінансової політики підприємства;
- інформаційне забезпечення (складання і аналіз фінансової звітності підприємства);
- оцінка інвестиційних проектів і формування «портфеля» інвестицій;
- поточне фінансове планування та контроль.

Фінансовий стан підприємства є основою його благополуччя, тому головним на меті фінансовий менеджмент має знаходження розумного компромісу між завданнями, що їх ставить перед собою підприємство, і фінансовими можливостями реалізації цих завдань для:

- підвищення обсягів продажів і прибутку;
- підтримування стійкої прибутковості підприємства;
- збільшення доходів власників (акціонерів);
- підвищення курсової вартості акцій підприємства тощо.

Ці завдання вирішують за допомогою раціонального менеджменту потоками фінансових ресурсів між підприємством та джерелами його фінансування (як внутрішніми, так і зовнішніми), отриманими:

- внаслідок фінансово-господарської діяльності;
- на фінансовому ринку внаслідок продажу акцій, облигацій, отримання кредитів;
- повернення суб'єктам фінансового ринку процентів і дивідендів як плати за капітал;

* Науковий керівник: Мицак О.В. – к.е.н., доцент